Predmetna komisija za zgodovino

Opisi dosežkov učencev na nacionalnem preverjanju znanja v 9. razredu

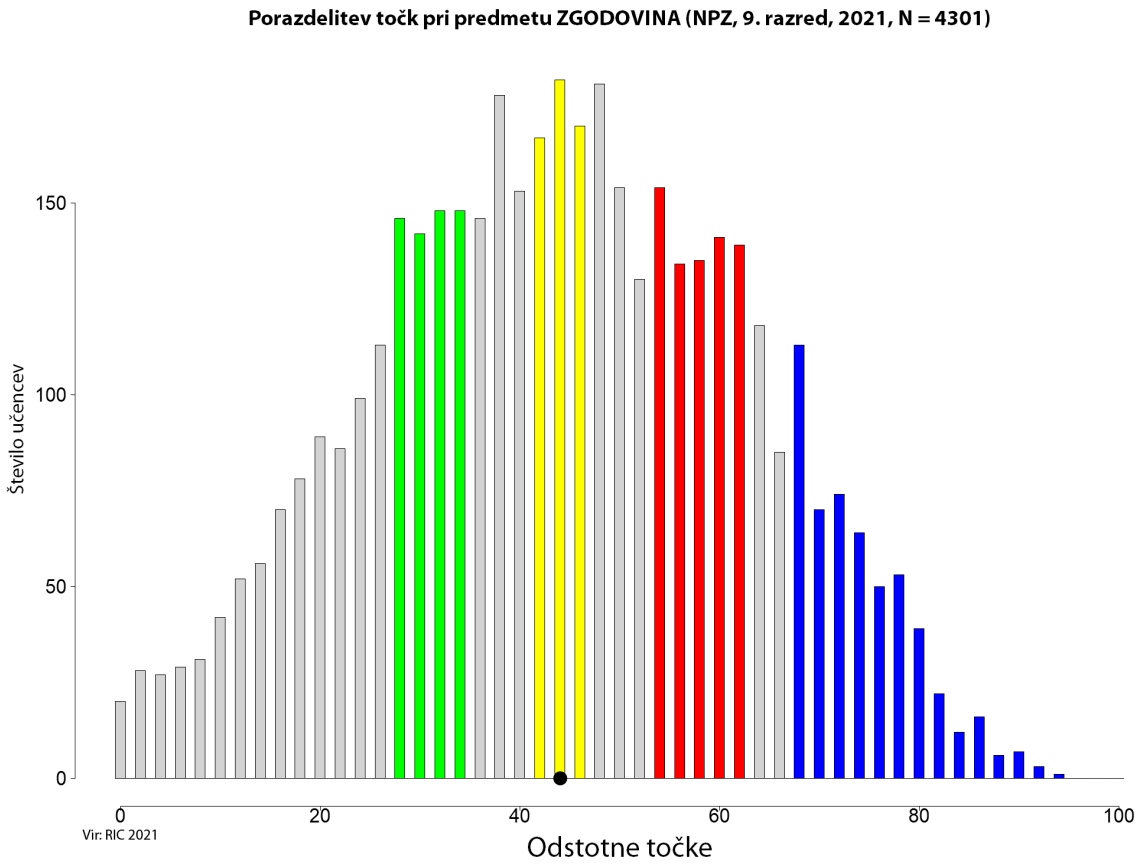

Slika: Porazdelitev točk pri zgodovini, 9. razred

ZELENO OBMOČJE

Naloge: 8.b, 9.a, 11.a, 18.b.

Vsebina: srednji vek (način življenja), novi vek in novejša zgodovina (odkritje Amerike, vladarji razsvetljenega absolutizma, hladna vojna).

Standardi znanja: Naloge preverjajo dva minimalna in dva standarda znanja.

Učenci znajo:

- **!** pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje)[1] – primerjati pridelavo kmetijskih pridelkov v srednjem veku in sedanjosti (naloga 8.b);
- **!** ob zemljevidu analizirati smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navesti njihova glavna odkritja – poimenovati evropskega pomorščaka, ki velja za odkritelja Amerike (naloga 9.a);
- **!** opisati glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II. – poimenovati vladarico, ki je uvedla obvezno osnovnošolsko izobraževanje na Slovenskem (naloga 11.a);
- **!** primerjati politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – ob sliki razložiti, zakaj je bila gradnja berlinskega zidu nadzorovana (naloga 18.b).

Učenci v zelenem območju znajo razbrati podatek neposredno iz nazornega dodatnega gradiva (slike), ki jih nedvoumno napeljuje na odgovor, in poimenovati določene zgodovinske osebnosti, kot sta Krištof Kolumb in Marija Terezija. Učenci naredijo primerjavo preprostih dejstev iz preteklosti s sedanjostjo.

Zgled: naloga 11.a

Učenci v zelenem območju kažejo bolj skromno znanje kakor generacija, ki je opravljala NPZ iz zgodovine v letu 2016. V odgovorih učencev pogrešamo znanje preprostih osnovnih zgodovinskih dejstev.

[1] Povzeto po: *Digitalni učni načrt* (augmentech.si)

Za lažje **načrtovanje pouka na daljavo** so posamezni deli učnih načrtov/katalogov znanja posebej označeni, in sicer:

- z zeleno barvo tisti del vsebin/ciljev v izbranih sklopih, ki so enako kakovostno uresničljivi tudi pri pouku na daljavo in jih **predlagamo** za izvedbo na daljavo (ker jih je lažje obravnavati pri pouku na daljavo/ker označene vsebine lahko obravnavamo neodvisno od drugih kadarkoli med šolskim letom/so primernejše za samostojno delo učencev/dijakov).
- s klicajem (**!**) so v izbranih sklopih označeni tisti splošni/operativni cilji, katerim je pri pouku na daljavo treba namenjati največjo pozornost, saj je ob doseganju teh ciljev možno nadaljnje kakovostno usvajanje učnih vsebin, izognemo pa se tudi prevelikim primanjkljajem v znanju.

RUMENO OBMOČJE

Naloge: 7.c, 13.a, 13.b, 17.b, 18.a.

Vsebine: srednji vek (način življenja), novi vek in novejša zgodovina (industrijska revolucija), sodobna zgodovina (2. svetovna vojna, hladna vojna).

Standardi znanja: Naloge preverjajo štiri minimalne in en standard znanja.

Učenci znajo:

- **!** pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – sklepati o namenu fresk glede na stopnjo pismenosti ljudi v srednjem veku (naloga 7.c[2]) – sidrna naloga[3];
- **!** razložiti pojma industrijska revolucija in industrializacija ter sklepati, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji – pojasniti pojem industrijska revolucija (naloga 13.a[4]) – sidrna naloga, in našteti negativne posledice industrijske revolucije v mestih (naloga 13.b[5]) – sidrna analoga;
- **!** opisati glavne značilnosti druge svetovne vojne ter pojasniti njene posledice – pojasniti vzroke za hiter poraz Poljakov ob napadu Nemcev ob začetku 2. svetovne vojne (naloga 17.b);
- **!** primerjati politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – poimenovati dela, na katera je bil razdeljen Berlin v času hladne vojne (naloga 18.a).

Učenci v rumenem območju znajo interpretirati slikovno gradivo in izkazujejo razumevanje preprostih besedil, iz katerih povzamejo odgovor. Navedejo tudi nekatera zgodovinska dejstva in podajo definicije pojmov, ki so jim laže razumljiva in se obravnavajo po vertikali.

Zgled: naloga 17.b

Tudi učenci v rumenem območju kažejo slabše znanje kakor generacija, ki je opravljala NPZ iz zgodovine v letu 2016. Pri izkazanem znanju učencev v rumenem območju bi pričakovali bolj spretno uporabo dodatnega gradiva, zlasti besedil in zemljevidov, ter preprosto razumevanje zgodovinskih procesov in pojavov.

[2] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2010.
[3] Naloga, ki je v pomoč pri primerjavi dosežkov učencev med leti.
[4] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.
[5] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.

RDEČE OBMOČJE

Naloge: 2, 7.b, 8.a, 11.c, 12.a, 13.c, 14.a, 15.a, 16.b, 17.a, 19.b, 20.a, 20.c.

Vsebina: prazgodovina (duhovni svet prazgodovinskega človeka), srednji vek (način življenja), novi vek in novejša zgodovina (vladarji razsvetljenega absolutizma, Ilirske province, industrijska revolucija, politično življenje v drugi polovici 19. stoletja na Slovenskem), sodobna zgodovina (soška fronta, Država SHS, 2. svetovna vojna, hladna vojna, življenje v socialistični Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo sedem minimalnih in šest standardov znanja.

Učenci znajo:

- **!** sklepati o glavnih kulturnih dosežkih prazgodovinskih ljudi – navesti jamsko slikarstvo kot eno od področij umetnosti, ki ga je razvil sodobni misleči človek (naloga 2);
- **!** pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – pojasniti, kaj lahko zgodovinarji razberejo z zgodovinskih virov, kot so freske (naloga 7.b[6]) – sidrna naloga;
- **!** pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – primerjati kmečko trgovino med srednjim in novim vekom (naloga 8.a);
- **!** primerjati splošno šolsko obveznost tedaj in danes – primerjati splošno šolsko obveznost nekoč in danes s pomočjo zemljevidov (naloga 11.c);
- **!** na zemljevidu pokazati obseg Ilirskih provinc in opisati njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti – z zemljevida razbrati razlog, zakaj je bil spomenik Napoleonu postavljen ravno v Ljubljani (naloga 12.a);
- **!** razložiti pojma industrijska revolucija in industrializacija in sklepati, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji – primerjati sodobna mesta in mesta ob začetku industrializacije (naloga 13.c[7]) – sidrna naloga;
- **!** utemeljiti prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank – prepoznati politično stranko, ki je imela največ privržencev med navadnim ljudstvom konec 19. stoletja na Slovenskem (naloga 14.a);
- **!** opisati glavne značilnosti prve svetovne vojne – poimenovati soško fronto (naloga 15.a);
- **!** pojasniti vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije – na sliki prepoznati značilnosti večnacionalne Države SHS (naloga 16.b);
- **!** opisati glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasniti njene posledice – navesti leto začetka 2. svetovne vojne (naloga 17.a);
- **!** primerjati politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – s pomočjo karikature razložiti glavno značilnost hladne vojne (naloga 19.b[8]) – sidrna naloga;
- **!** na primerih in z različnih perspektiv opisati življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji – prepoznati opis pojma inflacija (naloga 20.a) in s podatki iz besedila podkrepiti dejstvo, da so v Jugoslaviji gojili kult osebnosti (naloga 20.c).

Učenci v rdečem območju poznajo zgodovinska dejstva iz različnih obdobij. Znajo razbrati in pojasniti podatke iz kompleksnejših virov (zemljevid, karikatura, preglednica in besedilo) ter te podatke uporabiti in primerjati med seboj.

Zgled: naloga 11.c

[6] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2010.
[7] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.
[8] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.

MODRO OBMOČJE

Naloge: 1.a, 3.b, 5.a, 5.b, 7.a, 9.c, 10.b, 15.b, 16.a, 17.c, 18.c, 19.c, 20.b.

Vsebina: uvod v zgodovino (pisave prvih civilizacij), stari vek (Grčija, Rimljani na Slovenskem), srednji vek (način življenja), novi vek in novejša zgodovina (posledice geografskih odkritij, širjenje muslimanske vere na Balkanskem polotoku), sodobna zgodovina (soška fronta, Država SHS, 2. svetovna vojna, hladna vojna, življenje v socialistični Jugoslaviji).

Standardi znanja: Naloge preverjajo sedem minimalnih in šest standardov znanja.

Učenci znajo:

- **!** navesti primere različnih pisav skozi zgodovino – navesti pisavo, ki je bila osnova hieroglifne pisave (naloga 1.a);
- **!** utemeljiti trditev, da postavi obdobje klasične Grčije temelje evropske misli – ob sliki opisati značilnosti grške umetnosti klasičnega obdobja (naloga 3.b);
- **!** pojasniti glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije – razložiti vpliv Rimljanov na naselbinsko kulturo na Slovenskem (naloga 5.a) in primerjati vpliv latinščine na italijanski in slovenski jezik (naloga 5.b);
- **!** pojasniti temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje) – razbrati motiv freske na sliki (naloga 7.a[9]) – sidrna naloga;
- **!** opisati glavne značilnosti in dosežke ene od predkolumbovskih kultur Amerike (Maji, Azteki, Inki) – iz besedila razbrati, kaj danes ni več predmet trgovanja, in to utemeljiti (naloga 9.c);
- **!** sklepati o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu – s slike razbrati dokaz za večstoletno strpnost različnih veroizpovedi na Balkanu (naloga 10.b);
- **!** opisati glavne značilnosti prve svetovne vojne – z zemljevida razbrati dejstvo o poteku soške fronte (naloga 15.b);
- **!** pojasniti vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije – poimenovati državo južnih Slovanov, ki je nastala neposredno po razpadu Avstro-Ogrske (nalogo 16.a);
- **!** opisati glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasniti njene posledice – primerjati značilnosti 1. in 2. svetovne vojne (naloga 17.c);
- **!** primerjati politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – iz besedila razbrati dokaz o manipuliranju z javnostjo v času izgradnje berlinskega zidu (naloga 18.c);
- **!** primerjati politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – analizirati karikaturo o hladni vojni in razbrati možnost jedrskega spopada (naloga 19.c[10]) – sidrna naloga;
- **!** na primerih in z različnih perspektiv opisati življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji – iz besedila razbrati razlog za zadolževanje socialistične Jugoslavije v času gospodarske krize (naloga 20.b).

Učenci v modrem območju izkazujejo visoko stopnjo bralnega razumevanja in zmožnost sinteze znanja ob uporabi zahtevnejših in raznolikih zgodovinskih virov pri isti nalogi (besedila, preglednice, slike, zemljevid in karikatura). Z odgovori izkazujejo znanje na višjih taksonomskih stopnjah, tudi pri časovno oddaljenih temah.

Zgled: naloga 15.b

Učenci v rdečem in modrem območju izkazujejo primerljivo znanje z učenci, ki so NPZ iz zgodovine opravljali leta 2016.

[9] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2010.
[10] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.

NAD MODRIM OBMOČJEM

Naloge: 1.b, 3.a, 4.a, 4.b, 6.a, 6.b, 9.b, 10.a, 11.b, 12.b, 14.b, 14.c, 15.c, 16.c, 19.a.

Vsebina: uvod v zgodovino (proučevanje pisnih virov), stari vek (Grki, Rimljani, Rimljani na Slovenskem), srednji vek (Karantanija), novi vek in novejša zgodovina (odkritje Amerike, širjenje muslimanske vere na Balkanskem polotoku, splošna šolska obveznost, Ilirske province, politično življenje konec 19. stoletja na Slovenskem), sodobna zgodovina (soška fronta, Država SHS, hladna vojna).

Standardi znanja: Naloge preverjajo šest minimalnih in devet standardov znanja.

Učenci manj uspešno:

- **!** naštejejo nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepajo o njihovem pomenu za zgodovino – razložijo, katera znanja potrebuje zgodovinar za raziskovanje pisnih virov (naloga 1.b);
- **!** naštejejo obdobja starogrške zgodovine – poimenujejo prvo grško zgodovinsko obdobje (naloga 3.a);
- **!** opišejo nastanek mesta Rima – poimenujejo ustanovitelja mesta Rim (naloga 4.a);
- **!** analizirajo vzroke za nastanek rimskega imperija – utemeljijo, zakaj trdimo, da si rimska država ni popolnoma podredila Grčije (naloga 4.b);
- **!** na zemljevidu pokažejo prve slovanske državne tvorbe v Vzhodnih Alpah in Panoniji – poimenujejo državo, v kateri je bilo središče Karantanije (naloga 6.a) in s pomočjo besedila razložijo položaj Karantanije po povezovanju z Bavarci v boju z Obri (naloga 6.b);
- **!** ob zemljevidu analizirajo smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navedejo njihova glavna odkritja – navedejo leto odkritja Amerike (naloga 9.b);
- **!** sklepajo o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu – s pomočjo slike poimenujejo, katera vera se je širila na Balkanskem polotoku (naloga 10.a);
- **!** primerjajo splošno šolsko obveznost tedaj in danes – iz besedila razberejo, zakaj v začetku 19. stoletja težko govorimo o upoštevanju splošne šolske obveznosti na Slovenskem (naloga 11.b);
- **!** na zemljevidu pokažejo obseg Ilirskih provinc in opišejo njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti – razložijo, zakaj je bil spomenik Napoleonu postavljen šele v Kraljevini Jugoslaviji in ne prej (naloga 12.b);
- **!** utemeljijo prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank – iz besedila razberejo značilnost strankarskega življenja leta 1874 (naloga 14.b) in ga primerjajo z razpoloženjem v letu 1869 ob uporabi slike (naloga 14.c);
- **!** opišejo glavne značilnosti prve svetovne vojne – primerjajo ofenzive soške fronte z uporabo zemljevida in besedila (naloga 15.c);
- **!** pojasnijo vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije – s slike razberejo značilnosti odnosa Avstro-Ogrske do južnih Slovanov (naloga 16.c);
- **!** primerjajo politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve – s karikature prepoznajo voditelja Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike na začetku 60. let 20. stoletja (naloga 19.a[11]) – sidrna naloga.

Naloge nad modrim območjem preverjajo zgodovinska dejstva iz uvoda v zgodovino, starega in srednjega veka na prvi taksonomski stopnji. Naloge iz obdobja novega veka in sodobnosti večinoma preverjajo zahtevnejša znanja (tudi iz politične zgodovine) in od učencev zahtevajo zapis daljših, natančnih odgovorov.

Zgled: naloga 6.a, naloga 12.b

Najuspešnejši učenci na NPZ iz zgodovine 2021 so bili enako manj uspešni pri vsebini in zahtevnosti primerljivih nalogah kakor učenci na NPZ iz zgodovine 2016.

[11] Naloga iz preizkusa znanja za NPZ pri predmetu zgodovina 2007.

Preglednica: Specifikacijska tabela za zgodovino, 9. razred

Oznaka naloge		Točke	Vsebina	Cilj – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje
1	1.a	1	Uvod v zgodovino	! navede primere različnih pisav skozi zgodovino;	M	II.	modro
	1.b	1	Uvod v zgodovino	! našteje nekaj pomožnih zgodovinskih in drugih ved ter sklepa o njihovem pomenu za zgodovino;	S	II.	nad modrim
2	2.	1	Prazgodovina	! sklepa o glavnih kulturnih dosežkih prazgodovinskih ljudi;	S	II.	rdeče
3	3.a	1	Stari vek	! našteje obdobja starogrške zgodovine;	M	I.	nad modrim
	3.b	1	Stari vek	! utemelji trditev, da obdobje klasične Grčije postavi temelje evropske misli;	S	II.	modro
4	4.a	1	Stari vek	! opiše nastanek mesta Rima;	M	I.	nad modrim
	4.b	1	Stari vek	! analizira vzroke za nastanek rimskega imperija;	S	III.	nad modrim
5	5.a	1	Stari vek	! pojasni glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije;	S	II.	modro
	5.b	1	Stari vek	! pojasni glavne spremembe, ki so jih Rimljani prinesli na ozemlje današnje Slovenije;	S	III.	modro
6	6.a	1	Srednji vek	! na zemljevidu pokaže prve slovanske državne tvorbe v Vzhodnih Alpah in Panoniji;	S	I.	nad modrim
	6.b	1	Srednji vek	! opiše glavne značilnosti razvoja Karantanije;	M	II.	nad modrim
7	7.a	1	Srednji vek	! pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	I.	modro
	7.b	1	Srednji vek	! pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	II.	rdeče
	7.c	1	Srednji vek	! pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	III.	rumeno
8	8.a	1	Srednji vek	! pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	III.	rdeče
	8.b	1	Srednji vek	! pojasni temeljne značilnosti iz življenja srednjeveških stanov (plemiči, kmetje);	M	III.	zeleno
9	9.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! ob zemljevidu analizira smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navede njihova glavna odkritja;	S	I.	zeleno
	9.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! ob zemljevidu analizira smeri raziskovanj velikih pomorščakov in navede njihova glavna odkritja;	S	I.	nad modrim
	9.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	! opiše glavne značilnosti in dosežke ene od predkolumbovskih kultur Amerike (Maji, Azteki, Inki);	M	III.	modro
10	10.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! sklepa o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu;	S	II.	nad modrim
	10.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! sklepa o posledicah širjenja osmanske oblasti na Balkanu;	S	III.	modro
11	11.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II.;	M	I.	zeleno
	11.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! primerja splošno šolsko obveznost tedaj in danes;	S	II.	nad modrim
	11.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	! primerja splošno šolsko obveznost tedaj in danes;	S	III.	rdeče
12	12.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! na zemljevidu pokaže obseg Ilirskih provinc in opiše njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti;	M	II.	rdeče
	12.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! na zemljevidu pokaže obseg Ilirskih provinc in opiše njihov vpliv na razvoj slovenske narodne zavesti;	M	III.	nad modrim

Oznaka naloge		Točke	Vsebina	Cilj – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje
13	13.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! razloži pojma industrijska revolucija in industrializacija in sklepa, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji;	M	I.	rumeno
	13.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! razloži pojma industrijska revolucija in industrializacija in sklepa, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji;	M	II.	rumeno
	13.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	! razloži pojma industrijska revolucija in industrializacija in sklepa, zakaj se je najprej pojavila v Veliki Britaniji;	M	III.	rdeče
14	14.a	1	Novi vek in novejša zgodovina	! utemelji prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank;	S	I.	rdeče
	14.b	1	Novi vek in novejša zgodovina	! utemelji prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank;	S	II.	nad modrim
	14.c	1	Novi vek in novejša zgodovina	! utemelji prizadevanje za uveljavitev slovenskih nacionalnih zahtev – od kulturnega do političnega gibanja in nastanka strank;	S	III.	nad modrim
15	15.a	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti prve svetovne vojne;	M	I.	rdeče
	15.b	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti prve svetovne vojne;	M	II.	modro
	15.c	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti prve svetovne vojne;	M	III.	nad modrim
16	16.a	1	Sodobna zgodovina	! pojasni vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	I.	modro
	16.b	1	Sodobna zgodovina	! pojasni vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	II.	rdeče
	16.c	1	Sodobna zgodovina	! pojasni vzroke in potek nastanka Kraljevine Jugoslavije;	M	III.	nad modrim
17	17.a	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasni njene posledice;	M	I.	rdeče
	17.b	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasni njene posledice;	M	II.	rumeno
	17.c	1	Sodobna zgodovina	! opiše glavne značilnosti druge svetovne vojne in pojasni njene posledice;	M	III.	modro
18	18.a	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	I.	rumeno
	18.b	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	II.	zeleno
	18.c	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	III.	modro
19	19.a	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	I.	nad modrim
	19.b	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	II.	rdeče
	19.c	1	Sodobna zgodovina	! primerja politične, družbene in gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;	S	III.	modro

Oznaka naloge		Točke	Vsebina	Cilj – učenec:	Standard znanja	Taksonomska stopnja	Območje
20	20.a	1	Sodobna zgodovina	! na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji;	S	I.	rdeče
	20.b	1	Sodobna zgodovina	! na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji;	S	II.	modro
	20.c	1	Sodobna zgodovina	! na primerih in z različnih perspektiv opiše življenje Slovencev v socialistični Jugoslaviji.	S	III.	rdeče

LEGENDA:

Oznaka naloge: zapisana oznaka vsakega vprašanja/dela naloge/naloge; povzeto po preizkusu znanja, *Navodilih za vrednotenje* in programu za e-vrednotenje;

Točke: zapisano maksimalno število točk vprašanja/dela naloge/naloge;

Vsebina/Cilj – učenec: zapisana vsebina/cilj, ki jo/ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Učnem načrtu*; zeleni cilji in s klicaji označeni cilji – povzeto po digitaliziranem učnem načrtu;

Standardi znanja: zapisan standard znanja, ki ga preverja vprašanje/del naloge/naloga; M – minimalni, S – standard; povzeto po *Učnem načrtu*;

Taksonomska stopnja (po Bloomu): zapisana taksonomska stopnja vprašanja/dela naloge/naloge; I. – znanje in prepoznavanje, II. – razumevanje in uporaba, III. – analiza in sinteza ter vrednotenje;

Območje: zapisno območje, v katerega se je uvrstilo vprašanje/del naloge/naloga; povzeto po *Opisih dosežkov učencev 9. razreda pri NPZ-ju iz zgodovine*;

Sivo obarvane naloge: so sidrne naloge, ki omogočajo lažjo primerjavo dosežkov med leti.

Uvod v zgodovino

1. Oglej si sliko 1 in odgovori na vprašanji.

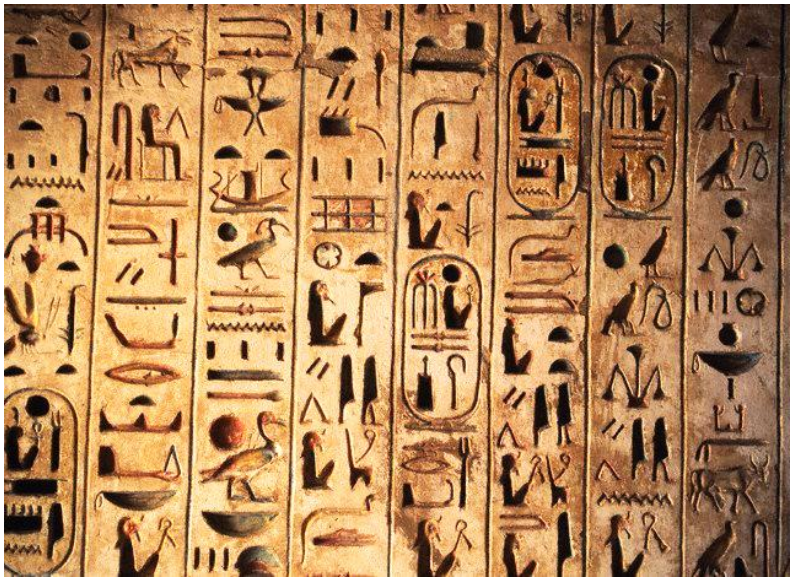

Slika 1: Egipčanski hieroglifi

1. a) Pisave so se razvijale več tisočletij. Z uporabo slike 1 navedi, katera vrsta pisave je bila osnova hieroglifne pisave.

_____

(1 točka)

1. b) Navedi eno od temeljnih znanj, ki ga mora imeti zgodovinar, da lahko proučuje pisne vire.

_____

(1 točka)

(Vir slike 1: https://www.google.si/imgres?imgurl=http%3A%2F%2Fmzobec.splet.arnes.si. Pridobljeno: 19. 10. 2017.)

2. Oglej si sliko 2 in odgovori na vprašanje.

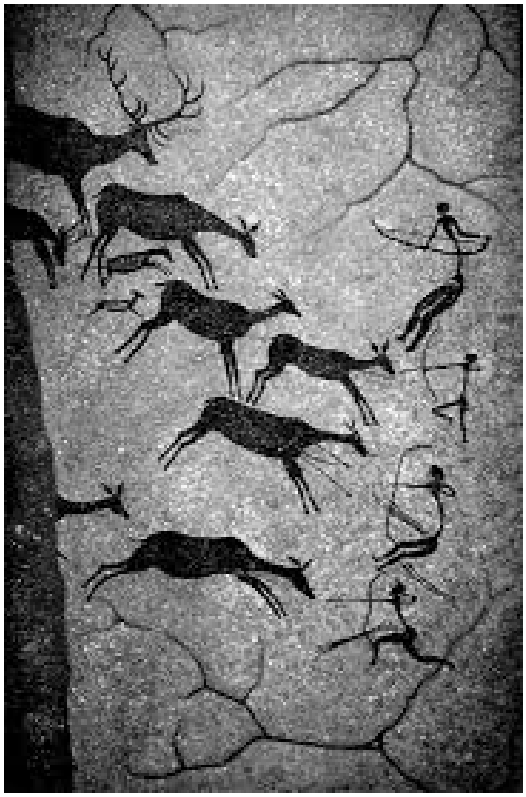

Slika 2: Delo, nastalo pred približno 20.000 leti

Katero področje umetnosti je razvil sodobni misleči človek in ga predhodne človeške vrste niso poznale?

_____

(1 točka)

(Vir slike 2: https://www.google.si/search?client=firefox-a&rls=org.mozilla:sl:official&dcr=0&biw=1152&bih=718&tbm=isch&q=chips=q:online_chips:lascaux&sa=X&ved=0ahUKEwiIsJbfwZXgAhXEw4sKHQW6DGYQ4lYIJygB#. Pridobljeno: 19. 10. 2017.)

Stari vek

3. a) Grška zgodovina se je začela v drugem tisočletju pred Kristusom s prihodom prvih grških plemen v novo domovino – Grčijo. Kako imenujemo prvo grško zgodovinsko obdobje? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A čas trojanske vojne

B helenizem

C zlata doba

D mikensko obdobje

(1 točka)

3. b) Oglej si sliko 3 in odgovori na vprašanje.

Slika 3: Kip Voznik v preročišču v Delfih

Z uporabo slike 3 navedi eno značilnost upodabljanja ljudi v grški umetnosti klasičnega obdobja.

_____

(1 točka)

(Vir slike 3: M. Rode.)

4. a) Napiši, kdo sta bila mitološka ustanovitelja mesta Rim leta 753 pred Kristusom.

_____

_____

(1 točka)

4. b) Oglej si sliko 4 in odgovori na vprašanje.

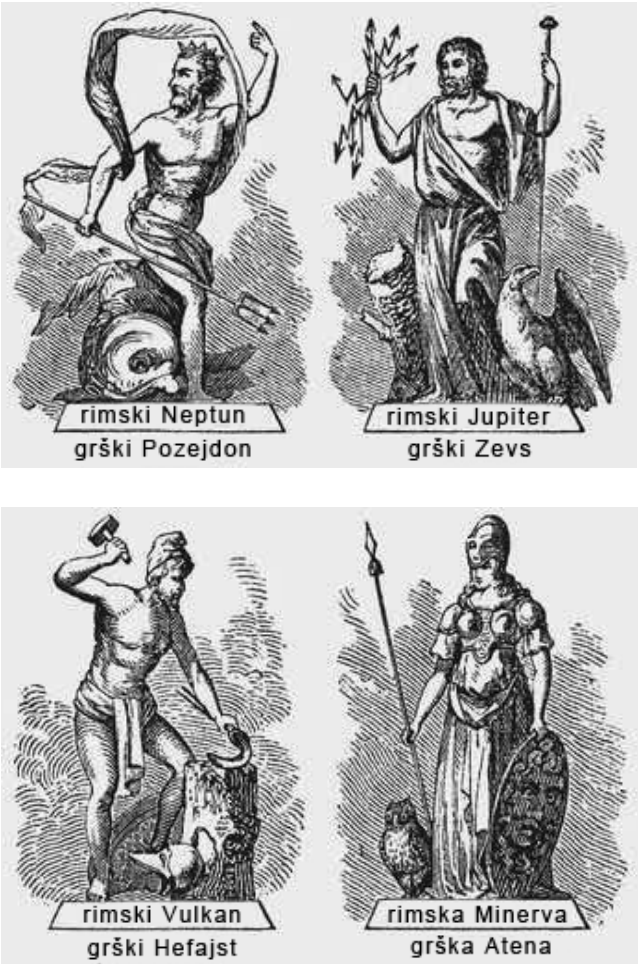

Slika 4

Rimska država si je vojaško podredila Grčijo. Ali je bila ta podreditev popolna? Svoj odgovor utemelji s pomočjo slike 4.

_____

_____

(1 točka)

(Vir slike 4: prirejeno po: https://sites.google.com/site/msbakkesreadingroom/scavenger-hunt. Pridobljeno: 2. 10. 2019.)

5. a) Oglej si sliko 5 in odgovori na vprašanje.

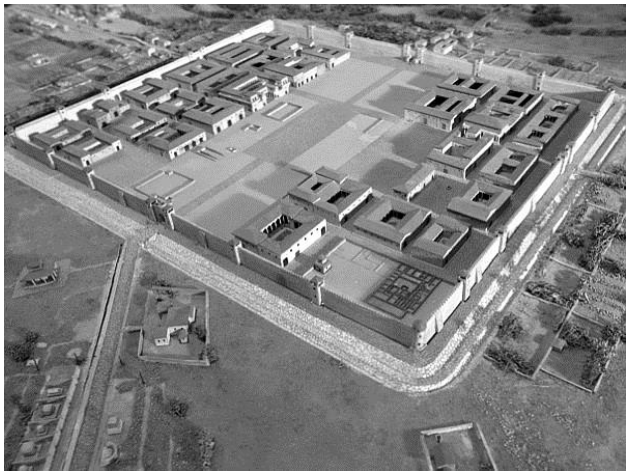

Slika 5

Razloži, kako se je s prihodom Rimljanov na ozemlje današnje Slovenije spremenila naselbinska kultura.

_____

(1 točka)

5. b) Oglej si preglednico 1 in odgovori na vprašanje.

Jeziki	Besede		
Latinščina	pater	lux	deus
Italijanščina	padre	luce	dio
Slovenščina	oče	svetloba	bog

Preglednica 1

Ozemlji sodobne Italije in sodobne Slovenije sta bili dolga stoletja pod oblastjo rimske države. Pričakovali bi, da bo jezikovni vpliv latinščine v obeh jezikih sosednjih držav močan. S pomočjo preglednice 1 ugotovi, ali to pričakovanje drži. Svoj odgovor utemelji.

_____

_____

(1 točka)

(Vir slike 5: https://www.rtvslo.si/kultura/drugo/dva-tisoc-let-dobro-naoljenega-rimskega-stroja/325943. Pridobljeno: 25. 9. 2019.)

Srednji vek

6. a) V kateri današnji državi je bilo središče srednjeveške Karantanije?

_____

(1 točka)

6. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

> Ne dolgo zatem so začeli Obri ravno te Karantance nevarno ogrožati s sovražnimi napadi. Tedaj je bil karantanski knez Borut. Ta je Bavarcem sporočil, da prihaja nadenj obrska vojska, in jih prosil, naj mu priskočijo na pomoč. Bavarci so zares takoj prihiteli, premagali Obre in rešili Karantance ter jih podvrgli kraljevi podložnosti.

(Vir: V. Brodnik, et al, Zgodovina 1, Učbenik za prvi letnik gimnazije, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1997.)

Iz besedila razberi, katero posledico je imela bavarska vojaška pomoč za samostojnost Karantanije.

_____

(1 točka)

7. Oglej si sliko 11 v barvni prilogi in odgovori na vprašanja.

7. a) Navedi vsebino freske, ki jo vidiš na sliki 11 v barvni prilogi.

_____

(1 točka)

7. b) Razloži, kaj lahko zgodovinarjem pove zgodovinski vir, kakor ga prikazuje slika 11 v barvni prilogi.

_____

(1 točka)

7. c) Sklepaj, zakaj so v srednjem veku na cerkvenih stenah raje upodabljali slike kakor pisali besede.

_____

(1 točka)

8. a) Oglej si preglednico 2 in odgovori na vprašanje.

Sredina 13.–sredina 14. stoletja	Sredina 15.–konec 16. stoletja
Kmet trguje z lastnim blagom.	Kmet prekupčuje z blagom drugih kmetov.
Kmet tovori blago za trgovce.	Kmet trguje z blagom trgovcev.
Kmet tovori blago v okviru opravljanja tlake.	Razvije se tihotapska trgovina.
Kmet trguje na kratkih razdaljah, v trgih in mestih.	Kmet trguje na daljših razdaljah (medregionalno in mednarodno, tudi po morju).

Preglednica 2: Kmečka trgovina na Slovenskem v srednjem veku

V preglednici primerjaj podatke za obe prikazani obdobji in razloži, katera dejstva kažejo na večjo uspešnost kmečke trgovine na prehodu v novi vek, kot je bila v prejšnjem obdobju.

_____

_____

(1 točka)

8. b) Oglej si sliko 12 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Primerjaj pridelavo kmetijskih pridelkov v srednjem veku in sedanjosti.

_____

_____

(1 točka)

(Vir preglednice: prirejeno po: http://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-7023-81-7.pdf. Pridobljeno: 26. 11. 2020.)

Novi vek in novejša zgodovina

9. a) Napiši ime in priimek prvega evropskega pomorščaka, ki velja za odkritelja Amerike.

_____

(1 točka)

9. b) Napiši leto odkritja Amerike.

_____

(1 točka)

9. c) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

> Mesto Tenochtitlan v Latinski Ameriki, 1519:
> Tu si dobil zlato, srebro, dragulje, perje, čokolado, kože, sandale in druge reči, kot so sužnji in sužnje.

(Prirejeno po: S. Berzelak, Zgodovina 1 za tehniške in druge strokovne šole, Delovni zvezek, Modrijan, Ljubljana 1997.)

Katerega blaga, ki so ga prodajali na tržnicah Tenochtitlana, danes ne bi našli na evropskih mestnih tržnicah in sejmih? Utemelji, zakaj.

_____

(1 točka)

10. Oglej si sliko 13 v barvni prilogi in odgovori na vprašanji.

10. a) Katera vera se je na Balkanskem polotoku začela širiti konec srednjega veka?

_____

(1 točka)

10. b) S pomočjo slike razloži, zakaj lahko trdimo, da je bila na območju Balkanskega polotoka več stoletij strpnost med veroizpovedmi.

_____

_____

(1 točka)

11. a) Zapiši ime vladarice, ki je najbolj zaslužna za uvedbo obveznega osnovnošolskega izobraževanja na Slovenskem.

_____

(1 točka)

11. b) Preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

Okoli leta 1810 je hodil na slovenskem narodnem ozemlju v redno osnovno šolo (brez nedeljskih šol) približno vsak sedmi za šolo sposoben otrok, leta 1847 že vsak tretji.

(Vir: J. Cvirn, et al, Ilustrirana zgodovina Slovencev, Mladinska knjiga, Ljubljana 1999.)

Razloži, zakaj v prvi polovici 19. stoletja še vedno težko govorimo o upoštevanju splošne šolske obveznosti za vse otroke.

_____

_____

(1 točka)

11. c) Oglej si zemljevida na slikah 6 in 7 ter odgovori na vprašanje.

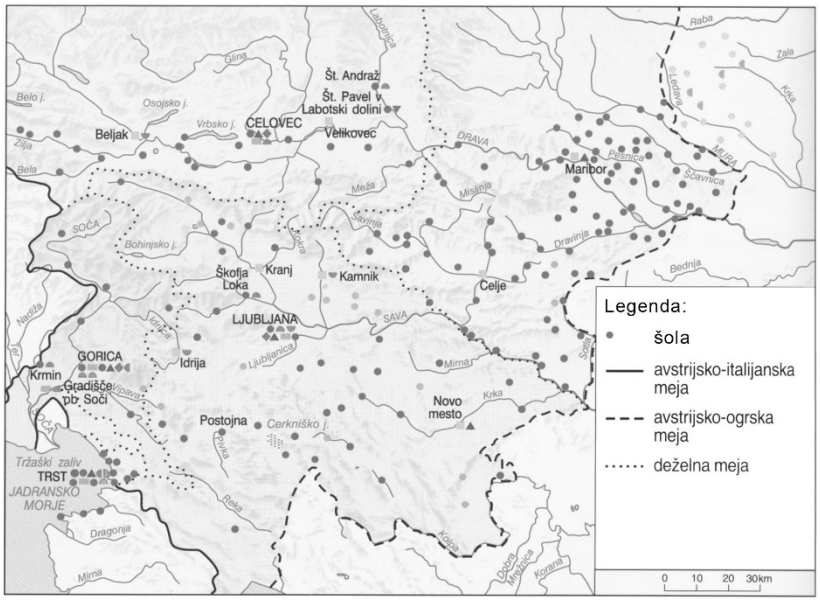

Slika 6: Mreža različnih vrst šol na Slovenskem leta 1806

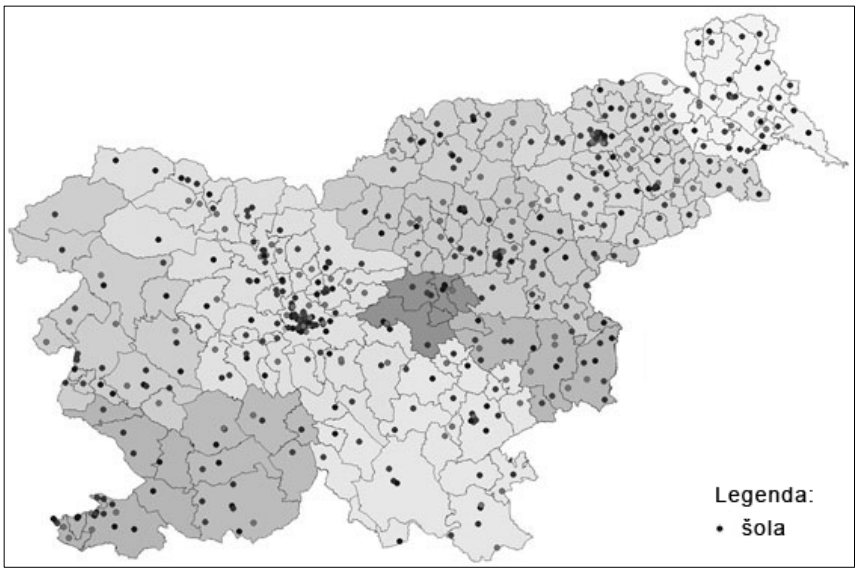

Slika 7: Mreža osnovnih šol v Sloveniji leta 2020

Danes je v Sloveniji večina otrok vključena v osnovnošolsko izobraževanje. S pomočjo zemljevidov ugotovi, zakaj je splošna šolska obveznost danes laže uresničljiva, kot je bila v 1. polovici 19. stoletja.

_____

_____

(1 točka)

(Vir slike 6: prirejeno po: M. Javornik (ur.), Enciklopedija Slovenije, Mladinska knjiga, Ljubljana 1999.)
(Vir slike 7: prirejeno po: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/NPZ/2020_21/slovenija_npz2021.png. Pridobljeno: 2. 12. 2020.)

12. Oglej si zemljevid na sliki 14 v barvni prilogi in odgovori na vprašanji.

12. a) Pojasni, zakaj je bil spomenik Napoleonu in Ilirskim provincam postavljen ravno v Ljubljani.

_____

(1 točka)

12. b) Razloži, kaj lahko razberemo iz dejstva, da spomenika Ilirskim provincam niso postavili ob njihovi stoti obletnici v Avstro-Ogrski leta 1909, ampak šele v Kraljevini Jugoslaviji leta 1929.

_____

_____

(1 točka)

13. Oglej si sliko 8 in odgovori na vprašanja.

Slika 8: Na glavnem mostu v Londonu leta 1872

13. a) Pojasni pojem »industrijska revolucija«.

_____

(1 točka)

13. b) Pomagaj si s sliko 8 in opiši eno negativno spremembo, ki jo je v življenje mest prinesla industrializacija.

_____

(1 točka)

13. c) Iz slike 8 ugotovi, v čem se razlikujejo sodobna mesta od mest 19. stoletja, ki jih je zajela industrializacija.

_____

_____

(1 točka)

(Vir slike 8: A. Mirjanič, J. Razpotnik, D. Snoj, H. Verdev, A. Zuljan, Raziskujem preteklost 8, Delovni zvezek za zgodovino za 8. razred osnovne šole, Rokus, Ljubljana 2006.)

14. a) Obkroži črko pred politično stranko, ki je imela med navadnim ljudstvom na Slovenskem konec 19. stoletja največji vpliv.

A Narodno napredna stranka

B Socialdemokratska stranka

C Narodno radikalna stranka

D Slovenska ljudska stranka

(1 točka)

Preberi besedilo, ki se nanaša na politične razmere v slovenskem prostoru leta 1874, in odgovori na vprašanji 14. b in 14. c.

> /…/ Začnejo duhovniki v blagor naroda kaj delati, se svetovni čemerno proč obrnejo, rekoč: »Vi ste mračnjaki, z vami nočemo.« V laseh so si stari in mladi Slovenci – v laseh so si naši politikarji. »Na Dunaj pojdemo!« kličejo eni. »Doma ostanimo!« odvračajo drugi. In iz tacih plev naj bi zrasla Zedinjena Slovenija? /…/

(Prirejeno po: J. Cvirn, E. Hriberšek, A. Studen, Novi vek, Učbenik za 8. razred devetletke, Državna založba Slovenije, Ljubljana 2000.)

14. b) Pojasni, na kateri temeljni problem strankarskega življenja na Slovenskem opozarja besedilo iz leta 1874.

_____

(1 točka)

14. c) S pomočjo besedila na sliki 16 v barvni prilogi iz leta 1869 in zgornjega besedila iz leta 1874 ugotovi razliko v slovenskem političnem življenju v kratkem časovnem obdobju.

_____

_____

(1 točka)

Sodobna zgodovina

15. a) Poimenuj bojišče med Kraljevino Italijo in Avstro-Ogrsko na ozemlju današnje Slovenije med 1. svetovno vojno.

_____

(1 točka)

15. b) Oglej si zemljevid na sliki 15 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Pojasni, ali sta se Kraljevina Italija in Avstro-Ogrska vojaško spopadli že v prvem letu vojne.

_____

_____

(1 točka)

15. c) Preberi besedilo, oglej si zemljevid na sliki 15 v barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

> V megleni noči 24. oktobra 1917 so ob dveh zjutraj začele na italijanske položaje padati rušilne plinske granate. Smrtonosni plin je moril po italijanskih strelskih jarkih. Do 9. novembra 1917 se je nova bojna črta ustalila na reki Piavi.

(Vir: P. Svoljšak, Prvi med junaki je naš kranjski Janez, Mladika, Ljubljana 1997.)

Na bojišču med Kraljevino Italijo in Avstro-Ogrsko je bilo med vojno dvanajst ofenziv. V čem je bila glavna razlika med dvanajsto ofenzivo, ki jo opisuje besedilo, in vsemi drugimi ofenzivami na tem bojišču?

_____

_____

_____

(1 točka)

16. a) Poimenuj državo južnih Slovanov, ki je nastala v času razpadanja Avstro-Ogrske.

_____

(1 točka)

Oglej si sliko 17 v barvni prilogi in odgovori na vprašanji 16. b in 16. c.

16. b) Razloži, kako se na znamki prepozna, da je bila nova država južnih Slovanov po razpadu Avstro-Ogrske večnacionalna in večkulturna.

_____

(1 točka)

16. c) Kaj je želel avtor znamke sporočiti o nekdanji državi, v kateri je živel del južnih Slovanov?

_____

(1 točka)

17. a) Katerega leta se je začela 2. svetovna vojna?

_____

(1 točka)

17. b) Preberi besedilo 1 in odgovori na vprašanje.

Besedilo 1

Napad Nemčije na Poljsko: Naj so Poljaki še tako pogumni, srčni in nori, nemški naskok jih je naravnost pomendral. /…/ Lovska bombniška letala so rjovela nad nebom, ogledovala, napadala in sipala ogenj. Divizije tankov so predirale obrambne črte ter drvele po trideset, štirideset milj na dan. /…/ Velikansko armado je usmerjala zapletena elektronska oprema.

(Vir: W. Shirer, Vzpon in padec tretjega rajha, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1969.)

Razloži glavni vzrok, zaradi katerega so bili v prvih dneh 2. svetovne vojne Poljaki hitro poraženi.

_____

_____

(1 točka)

17. c) Preberi besedili 1 in 2 ter odgovori na vprašanje.

Besedilo 2

Iz nemškega vojaškega poročila med 1. svetovno vojno na zahodni fronti: Val za valom je plezal iz jarkov in korakoma napredoval. Strojnice so s salvami sprejemale napadalce /…/ njihovo napredovanje se je ustavilo na sredini nikogaršnje zemlje. Pogled je bil strašen. Med bodečo žico je ležalo na stotine rumeno rjavih mrtvih in ranjenih.

(Vir: M. Rode, Koraki v času, 20. stoletje, Delovni zvezek za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke, Državna založba Slovenije, Ljubljana 2003.)

Napiši eno razliko v bojevanju med velikima vojnama 20. stoletja.

_____

_____

(1 točka)

18. a) Na katera dva dela je bilo razdeljeno mesto Berlin v času hladne vojne?

_____

(1 točka)

18. b) Oglej si sliko 9 in odgovori na vprašanje.

Slika 9: Izdelava zidu

Pojasni, kako se na sliki 9 vidi, da je bil projekt izdelave zidu v Berlinu pod nadzorom oblasti.

_____

(1 točka)

18. c) Oglej si sliko 9, preberi besedilo in odgovori na vprašanje.

> Vodja Vzhodne Nemčije, Walter Ulbricht, je na konferenci leta 1961 na vprašanje zahodnonemške novinarke odgovoril:
> Pravite, da so ljudje, ki si želijo, da v NDR (Vzhodni Nemčiji) ustavimo gradbena dela, da ne bi postavili zidu, kajne? Ni mi znano, da bi takšni nameni sploh obstajali; gradbeni delavci se ukvarjajo zgolj z gradnjo stanovanj in njihovo delo je nadzorovano. Nihče nima namena zgraditi zidu!

(Prirejeno po: https://sl.wikipedia.org/wiki/Berlinski_zid. Pridobljeno: 10. 10. 2019.)

Pojasni, zakaj trdimo, da je oblast Vzhodne Nemčije manipulirala z javnim mnenjem.

_____

_____

(1 točka)

(Vir slike 9: http://neues-forum.info/forum/viewtopic.php?f=34&t=2227&start=120. Pridobljeno: 7. 10. 2019.)

19. Oglej si sliko 10 in odgovori na vprašanja.

Slika 10: Merjenje moči med SZ in ZDA med kubansko krizo (1962)

19. a) Napiši, koga prikazuje karikatura na sliki 10.

_____

_____

(1 točka)

19. b) Utemelji, zakaj je bilo obdobje, ki ga prikazuje karikatura, stanje ne vojne ne miru.

_____

(1 točka)

19. c) Pozorno poglej sliko 10 in napiši, na kakšno nevarnost opozarja karikatura.

_____

(1 točka)

(Vir slike 10: A. N. Kern, D. Nečak, B. Repe, Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 1998.)

20. Preberi besedilo in odgovori na vprašanja.

> V 80. letih 20. stoletja je Jugoslavijo prizadela huda gospodarska kriza. Podatke o stanju so v času vladanja predsednika Josipa Broza Tita skrivali pred javnostjo. Neproduktivni socialistični giganti (Jugoslovanski naftovod in razna druga podjetja /…/) so dobili velikanske vsote. /…/ Leta 1981 je inflacija v državi znašala 45 %, leta 1985 že 80 %, proti koncu 80. let pa je Jugoslavija zašla v hiperinflacijo. Država ni mogla več plačevati uvožene nafte, opreme in surovin.

(Prirejeno po: M. Drnovšek, D. Bajt, (ur.), Slovenska kronika 20. stoletja, Nova revija, Ljubljana 1997.)

20. a) Kaj označuje pojem inflacija? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A gospodarsko rast

B splošen padec cen

C splošen dvig cen

D stabilnost vrednosti denarja

(1 točka)

20. b) S pomočjo besedila navedi en razlog, zaradi katerega se je Jugoslavija zadolževala.

_____

_____

(1 točka)

20. c) S katerim podatkom iz besedila bi podkrepil trditev, da so v Jugoslaviji gojili kult osebnosti Josipa Broza Tita?

_____

_____

(1 točka)